

Dünyayı Batılaştırmak (2)

Modern dünyanın en çarpıcı özelliklerinden biri de Doğu'yu Batı'dan ayıran uçurumdur. Her bir insan topluluğu yeteneklerine uygun öz değer, kavram, kültür ve inançlarına uygun kendi özel çizgisinde gelişmiş farklı uygarlıklar yaratır ve yaşatır, ama "farklılık" zorunlu olarak "karşıtlığı" gerektirmez. Aynı temel ilkelere dayandıkları sürece, biçimsel olarak birbirinden çok farklı (ama sadece şartlara göre değişen farklı uygulamaları temsil eden) uygarlıklar arasında bile belirli bazı "benzerlikler" pekala olabilir.

Geleneksel denilebilecek bütün uygarlıklar için bu durum geçerlidir. Bu tür uygarlıklar temelde birbirlerine karşıt değildirler. Aralarında farklılıklar olsa bile bunlar kabukta kalan, yalınkat farklılıklardır. Öte yandan hiç bir üstün ilke tanımayan ve ilkeleri inkâr etmekten başka bir şeye dayanmayan bir uygarlık ise, sırf bu yüzden diğer uygarlıklarla anlaşmak için gerekli araçlardan yoksun kalmış demektir. Eğer bu anlaşmanın derin, köklü ve etkili olması isteniyorsa, bunun önce en tepede yani bu çarpık ve yoldan çıkmış uygarlığın yoksun olduğu ilkelere gerçekleştirilmesi gerekir. Bu yüzden, modern dünyada bir yanda geleneksel tavra sadık kalan uygarlıkların tamamı yani Doğu uygarlıkları, öte yandan da özellikle gelenek düşmanı bir uygarlık yani Batı uygarlığı vardır.

Bazıları, beşeriyetin Doğu ve Batı diye ikiye bölünmesinin bir gerçeği yansıtmayıp yansıtmadığını sorguluyor. İçinde yaşadığımız zaman dilimi söz konusu olduğu sürece bu konu tartışma götürmez. Her şeyden önce, Avrupa ve Amerika'nın ortaklaşa paylaştıkları bir Batı uygarlığının varlığını bu uygarlığa biçilen değer gezegenimizin tüm güç ve yaptırım olanaklarını elinde bulunduran bu blok kendi kültür, değer ve kavramlarını yüksek kapital güçlerini kullanarak dünyayı kendi değerleri ekseninde asimilasyona zorladılar büyük oranda da başarılı oldular. Doğu kültür ve yaşam şekillerine gelince işler biraz daha zorlaşmaktadır, bir değil birkaç Doğu uygarlığı söz konusudur ama 'geleneksel dediğimiz uygarlığa ait bazı özelliklerin hepsinde ortak olması ve Batı uygarlığının aynı özelliklerinden yoksun oluşu Doğu ile Batı arasındaki ayrımın ve karşıtlığın sağlam ölçülere dayanması için yeterli gerekçelerdir.

Gerçekte de durum budur ve geleneksel kişilik, bütün Doğu uygarlıklarının ortak özelliğidir. Daha açık olabilmek, uygarlıklar konusunda sınıflama, ayrıntılara inmek isteyenler için fazla basitleştirilmiş gibi görünse bile ana hatları bakımından doğru bir sınıflamadır: En başta Çin

uygarlığı tarafından temsil edilen Yakındoğu, Bu uygarlığın Doğu'yla Batı arasında bir "orta yol" sayılması pek çok bakımdan daha sağlıklı bir yapılanma olacaktır; bu uygarlık, Batı uygarlığının özellikle ortaçağ'daki durumunu birçok bakımdan hatırlatmaktadır. Buna karşılık, İslam'ı medeniyet, kültür, değer ve kavramlarını Batı değer ve kavramlarıyla karşılaştırdığımızda onun da Batı'ya karşı çıktığını ve bu yüzden öteki Doğu uygarlıklarıyla bir arada düşünülmesi gerektiğini görürsünüz. Batı medeniyetine de belirli dönemlerde ki bunların içinde bize en yakın olanı Ortaçağ dönemidir, birçok etkin bakımdan bugünkü yapısından ziyade Doğu kültür ve yaşam şekli etkisindeydi. Özellikle İslam bilim adamlarının felsefe, tıp, sosyoloji ve edebiyat alanındaki çalışmaları yüz yıllarca Batı toplumlarına rehber olmuştur. Doğu uygarlıklarının bugün birbirleriyle karşılaştırılabilmesi gibi, Batı uygarlığı da Doğu uygarlıklarıyla karşılaştırılabilir. Ne var ki, son bir kaç yüzyıl içinde daha önceki çöküş dönemlerinde ortaya çıkan sapmalardan hiçbirine benzemeyen önemli bir değişiklik oldu. Bu da, beşeri faaliyetin Batı toplumlarının kendi kültür, değer, kavram hatta inançlarını tüm dünyaya sinsice şıngalayarak dünyayı Batı değerlerine endeksli bir asimilasyona yönlendirmiş ve medeniyetlerin planlı bir bütün olarak yön değiştirmesinden başka bir şey değildir. Bunun tek sorumlusu da Batı uygarlığıdır.

Her biri bir başka döneme tekabül eden ikincil akımların tümü daha sonra ortaya çıkmıştır. Bunlardan izleri hala görülebilen akım da, Batı'dan Doğu'ya doğru akmıştır. Ne var ki, bütün bunlar herkesin "tarih öncesi" dediği çok eski dönemlerde olup bitmiştir ve bizim şimdiki yargılarımızı etkilememektedir. Başlangıçtaki Gelenek'le ilgili zenginliklerin çok eskiden Doğu'ya aktarıldığı ve bu gelenekten kaynaklanan en dolaysız öğreti biçimlerinin Doğu'da bulunabileceğidir. Kaldı ki, bugünkü şartlar altında en geniş anlamıyla gerçek geleneksel ruhun Doğu dışında bütünlüğünü koruyarak yaşayabildiğini söylemek oldukça zordur. "Batı Geleneği'nin ihyası için bazı çağdaş çevrelerce ileri sürülen belirli önerileri analiz etmemiz yerinde olur. Bu öneriler kendi içlerinde pek önemli olmamakla birlikte, modern olumsuzlama ruhunun artık doyurmadığı bazı insanların varlığını göstermeleri bakımından ilgi çekicidirler. Bunlar, içinde yaşadığımız dönemin kendilerine verebildikleriyle yetinmemekte, bunların ötesinde bazı şeylere ihtiyaç duymakta ve içinde yaşadığımız çağı kendi kazanımları olarak görmekteler.

Bu kıtanın geçmişte görülen büyük tufanların en sonuncusuyla birlikte ortadan kalkmasından sonra Atlantis geleneğinin kalıntıları çeşitli bölgelere dağılmış ve oralarda daha önceden var olan başka geleneklerle karışmıştır. Bu gelenek, çevrimimizin sadece ikincil bir dönemine

tekabül etmektedir ve onu Başlangıçtaki Gelenekle özdeş sanmak veya özdeşlemeye çalışmak çok yanlış olur. Yüce kitabımız KURANİ KERİM de insanoğlunun var oluş fitratında bütün geleneklerin başlangıcı net tarif edilir, diğer gelenekler başlangıçtaki geleneklerden doğmuşlardır, baştan sona süren sadece odur. Bu teorileri doğrulayan veriler dünyanın ve insanoğlunun sürekli gösterdiği değişim ve evrim İslam kültürünün gezegenimizin aslı kültür ve birlikte yaşam değeri olduğunu gösterir. Günümüzde sadece sonuçlarla ilgileniyor olmak ve bugün bir geleneği canlandırmanın hatta onunla doğrudan veya dolaylı bağlantı kurmanın imkânsız olduğunu Batı toplumlarının anlaması lazım.

Aslına bakarsanız, yaşayan öğelerin büyük bir bölümü Ortaçağ döneminde Hıristiyanlık tarafından kendi içinde eritilmiştir. ‘Kutsal Kâse’ efsanesi ve bu efsane çevresinde anlatılanlar, bu bakımdan özellikle anlamlı ve ilgi çekicidir. Dahası, bize göre eğer yeniden bir Batı geleneği kurulacaksa bu gelenek en katı anlamda dini bir dış biçime bürünmek zorundadır. Bu biçim de Hıristiyanlıktan başka bir şey olamaz, çünkü Batı zihniyeti diğer muhtemel biçimlere çok uzun süre yabancı kalmıştır, Batı’da geleneksel ruhtan artakalıp da yaşamaya devam edenleri ancak Hıristiyanlıktan daha çok Katolik’te bulabiliriz. Tüm anlatım ve analizlerimiz bizi tek bir gerçeğe götürmektedir; Batı kültür ve geleneği tamamen dinsel bir kültür ve yaşam şeklidir yani Hıristiyan dininin yaşam ve uygulamasıdır. Hiç şüphesiz, ancak etkin bir biçimde yaşayan bir şeyin üzerine başka bir şey konabilir. Sürekliliğin olmadığı yerde ise, ancak yaşatılması imkânsız, eğreti bir yeniden kurma söz konusu olabilir. Günümüzde Hıristiyanlığın artık derinlemesine ve gerçek anlamda anlaşamadığı söylenecek olursa, Hıristiyanlığın bugünkü biçiminde böyle bir temel için gerekli her şeyin en azından saklı olduğunu söyleyebiliriz.

Batı’nın büsbütün yitirdiği öğeler içinde aile kavramı, toplumsal insani paylaşımlar, milli değerler, manevi değerler ve benzeri insani paylaşımlar yerine tamamen bireyselleşmiş tüm değer ve kavramların bireye endekslendiği doğal olarak bencil ve her türlü insani paylaşım kapalı birey ve toplumlardan oluşan bir Batı yaşam ve kültürünün özellikle İslami yaşamla hiç bir bağı olamazdı bu nedenlerle bunları bütünlükleri içinde korumuş olan başka geleneklere başvurup onların değerlerinden yararlanmak yerine tüm dünyayı kendi değer, kavram, kültür ve inançlarına asimile etme yolunu seçtiler. Bu ise sağlam temellere dayanan bir “entelektüel” seçkinler topluluğunun üstesinden gelebileceği bir uyarılma sürecine bağlıdır. Günümüzde en tutarsız hayallere kapılıp Batı kültürleri ve değerleri konusunda öylesine yaygın bir eğilim var ki, bu konulara bir kere daha dikkati çekmek gerekli hale geldi. Çok büyük bir değişiklik

olmadığı sürece halk yığınlarına hep yabancı kalacağını da unutmamak gerekir. Eğer Batı’da gerçek anlamda “entelektüel “ seçkinler topluluğu oluşacaksa, bu topluluğun kendisinden beklenenleri yerine getirebilmesi için yukarıda saydığımız nedenlerle İslami değer,kavram,kültür ve öğretilerine gerçekten “vakıf” olması gerekecektir.